

PETAR ŠIMUNOVIĆ
(19 II 1933–5 VIII 2014)
IN MEMORIAM

Nakon polustoljetne vrlo dinamične znanstvene prisutnosti u hrvatskome jezikoslovlju 5. kolovoza 2014 godine napustio nas je akademik Petar Šimunović, onomastičar, dijalektolog i leksikograf čiji su znanstveni dosezi ostavili neizbrisiv trag u kroatistici, ali i širemu slavističkom kontekstu. Oslanjajući se na temelje koje je u prvoj polovici 20. stoljeća postavio drugi veliki hrvatski jezikoslovac — romanist, balkanolog, etimolog i onomastičar Petar Skok, Petar Šimunović razvio je i obilježio suvremenu hrvatsku onomastiku. Najveći je hrvatski onomastičar druge polovice 20. stoljeća.

Akademik Petar Šimunović rodio se 19. veljače 1933. u Dračevici na otoku Braču. Maturirao je na klasičnoj gimnaziji u Splitu, a diplomirao je hrvatski jezik i južnoslavenske jezike te francuski jezik na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1958. godine. Svoj znanstveni rad započeo je godine 1961. u tadašnjemu Zavodu za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, a današnjemu Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, gdje je predano radio do umirovljenja 2003. godine. Magistrirao je godine 1964. obranivši rad „Sumartinska onomastika“, a doktorirao 1970. godine zapaženom disertacijom „Toponimija otoka Brača“.

Kao stipendist Humboldtove zaklade od 1972. do 1974. usavršavao se na Slavenskome institutu Sveučilišta u Kölnu. Ondje je od 1994. do 1998. godine bio i lektorom te gostujućim profesorom. Bio je profesorom na većemu broju poslijediplomskih jezikoslovnih studija u Hrvatskoj. Napisao je samostalno i u suautorstvu 30-ak knjiga te više od 500 znanstvenih, znanstveno-popularnih i stručnih radova. Kao organizator ili izlagač sudjelovao je na mnogim međunarodnim konferencijama i znanstvenim skupovima. Bio je suradnikom na mnogobrojnim međunarodnim znanstvenim projektima.

Kao onomastičar bavio se svim onomastičkim područjima te je u hrvatskome jezikoslovlju nastojao primijeniti metodologiju i teorijske spoznaje vrhunskih poljskih, čeških i ruskih onomastičara. Uz terenska i arhivska istraživanja te tumačenje imena bavio se i izradom anotirane onomastičke bibliografije pa je u suradnji s Valentinom Putancem godine 1987. objavio „Retrospektivnu onomastičku bibliografiju hrvatsko-srpsku do godine 1975“.

Nije moguće ovdje sažeto prikazati cjelokupni bogati znanstveni opus akademika Petra Šimunovića pa ću podsjetiti samo na dio knjiga kojima je zadužio hrvatsku znanost i kulturu.

U svojoj prvoj knjizi „Toponimija otoka Brača“ (1972.), čije je dopunjeno izdanje objavljeno pod naslovom „Bračka toponimija“ (2004.), bavi se dalmatinskom otočnom toponimijom u kojoj nalazi bogato slavensko i predslavensko jezično naslijeđe. Knjiga je utemeljena na dobrome poznavanju suvremene toponomastičke teorije i metodologije, povijesti hrvatskoga jezika, ali i poznavanju bračkih govora te etnoloških, antropoloških i historiografskih činjenica koje toponomastičar mora poznavati kako bi mogao valjano protumačiti toponime kojega kraja. Tim se djelom i danas onomastičari u Hrvatskoj i susjednim slavenskim zemljama služe kao svojevrsnim toponomastičkim priručnikom za sustavnu obradu toponima na dijakronijskoj i sinkronijskoj razini.

Uz Brač u fokusu njegova zanimanja bili su svi krajevi u kojima žive Hrvati pa je, u suautorstvu s akademikom Josipom Bratulićem, objavio „Prezimana i naselja u Istri — narodnosna statistika u godini oslobođenja“ I–III (1985.–1986.) — djelo koje svjedoči o hrvatskim naseljima u gotovo čitavoj Istri te o hrvatskome podrijetlu prezimena koja su bila nasilno talijanizirana.

Među najširim čitateljstvom bila je veoma popularna te je doživjela nekoliko dopunjenih izdanja knjiga „Naša prezimana — porijeklo, značenje, rasprostranjenost“ (1985.) u kojoj Šimunović sustavno prikazuje razvoj, motivaciju i rasprostranjenost velikoga broja hrvatskih prezimena.

„Istočnojadranska toponimija“ (1986.) knjiga je u kojoj je objavljen niz važnih onomastičkih poglavlja te koja je do tiskanja „Uvoda u hrvatsko imenoslovlje“ (2009.) imala status neslužbenoga toponomastičkog udžbenika. I ta

je knjiga doživjela još jedno dopunjeno izdanje te je objavljena pod naslovom „Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora“ (2005.).

Godine 1976. u suradnji s Valentinom Putancem uredio je „Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske“ u kojemu se na temelju popisa stanovnika iz 1948. donose podatci o broju nositelja i rasprostranjenosti svih prezimena u Hrvatskoj. Od dana objave ta je knjiga nezaobilazno vrelo svim antroponomastičarima koji proučavaju prezimena, ali i osobna imena u Hrvatskoj.

U radu na području onomastičke teorije izdvaja se njegovo sudjelovanje u izradi slavenske onomastičke enciklopedije („Słowiańska onomastyka. Encyklopedia“, I–II, Warszawa–Kraków 2002.–2003.) te rad u ekspertnoj skupini zaduženoj za usustavljanje sveslavenskoga onomastičkog nazivlja. Rezultat je rada te skupine knjiga „Grundsystem und Terminologie der slavischen Onomastik“, „Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika“ (1983.) u kojoj je Šimunović oblikovao hrvatske natuknice. Hrvatsko je onomastičko nazivlje dopunio i posuvremenio u monografiji „Uvod u hrvatsko imenoslovlje“, koja je kruna njegova onomastičkoga rada. To je prva knjiga u Hrvata s potencijalom onomastičkoga udžbenika.

Najveći hrvatski onomastičar bio je i vrstan dijalektolog. Zadužio je hrvatsku i svjetsku akademsku zajednicu radom na dvama atlasima goleme vrijednosti: na „Hrvatskome dijalektološkom atlasu“ i „Općeslavenskome dijalektološkom atlasu“. Ukupno je za potrebe izrade tih atlasa istražio 39 govora. U suradnji s uglednim njemačkim slavistom Reinholdom Oleschom i s profesorom Matom Hrastom napisao je „Čakavisch-deutsches Lexikon“ (1979.–1983.).

Hrvatsku dijalektologiju zadužio je i „Rječnikom bračkih čakavskih govora“ (2006.). Na tome najopsežnijemu hrvatskom dijalektnom rječniku, u kojemu je na 750 stranica obradio više od 30 000 riječi, radio je dulje od petnaest godina. I posljednja knjiga koju je objavio — „Čakavska čitanka“ (2011.) — dijalektološko je djelo.

Njegov znanstveni rad priznala je i hrvatska znanstvena zajednica te je 1983. godine primljen u Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti (HAZU) kao član suradnik, a redovitim je članom postao 1991. godine.

I šira je kulturna javnost prepoznala važnost predanoga rada akademika Šimunovića te ga je godine 1984. nagradila Republičkom nagradom „Božidar Adžija“ za istaknutu znanstvenu aktivnost, godine 1998. Ordenom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića i 2001. godine Nagradom za životno djelo Hrvatskoga sabora, najvišim državnim priznanjem za njegov cjelokupni znanstveni rad.

Akademik Šimunović obnašao je i niz dužnosti u znanstvenim ustanovama i stručnim tijelima. Bio je predsjednik Onomastičkoga odbora pri Razredu za filološke znanosti HAZU-a, član Odbora za dijalektologiju HAZU-a te Odbora za leksikografiju HAZU-a, Odbora za etimologiju HAZU-a, Međunarodnoga

slavističkog komiteta, od 1975. do 1979. tajnik Međunarodnoga slavističkog komiteta, član Međunarodnoga povjerenstva za slavensku onomastiku (Krakov) i od 1975. član Međunarodnoga vijeća za onomastičke znanosti (Leuven). Bio je glavni urednik Akademijina časopisa „Folia onomastica Croatica“ i član Uredništva časopisa „Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje“.

U Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje godinama je bio pročelnikom Odjela za povijest hrvatskoga jezika, dijalektologiju i onomastiku te voditeljem projekta „Onomastička istraživanja u Hrvatskoj“. Predanost, preciznost, temeljitost, pedantnost, discipliniranost i dobra organiziranost temeljne su osobine toga velikoga i neumornoga znanstvenog radnika.

Odlazak akademika Šimunovića ostavio je nenadoknadivu prazninu u hrvatskoj onomastici, ali i u hrvatskome jezikoslovlju u cjelini. Napustio nas je iznenada, pun planova i spremnosti za nove znanstvene izazove.

Ankica Čilaš Šimpraga